

Autentikusnak lenni

Röhrig Géza negyvenéves

A negyvenéves Röhrig Gézát köszöntjük. A mai szabványok szerint ebben a korban ez még nem jár ki. Azonban Röhrig Géza esetében, mind az eddigi életmű termése, mind élete mint kísérleti mű(hely) alapján már régen megilletti a jubileumi figyelem. Leginkább azért, mert a magafajta egzisztenciális és művészi határait folyamatosan kitágító, s azokat át- és áttörő költő a negyedik X fordulóján már nem találtatik az élők sorában. A kerekded évszámok inkább a nekrológoknak adnak alkalmat a közeg mítoszteremtésében, amely alanyát (s egyben tárgyát) szorgalmas előszeretettel a nemlét szakadéknak peremére szorítja.

Ezért a mai szabvány (kocsma) érvénye Röhrig Géza esetében érvényét veszti, hiszen az mítoszként esetleg szívesen, de élőként nem fogadja el. (Be.) A művészet (de nem az egyén) története szempontjából ez lehet, hogy rendjén is van. Hiszen a költő, „a létszakma munkása”, „lélek-mérnöki” beosztásban a személyes egzisztenciája kereteinek a széttörése által, s az abból nyert felfedezésekből (és által) él. Művészete e homogenizált és műformákba rendezett tapasztalat rögzítése. Hiszen csak az ebből a helyzetből és anyagból kinyert műalkotás nyújt releváns élményt mindazoknak, akik e (lét)-szakma alkotásait mint eredeti, a saját létüket gazdagító erőforrást igénylik.

Nem itt a helye az ítékezésnek, de a mai irodalmi diskurzus (életet azért nem mondanánk) nem ezt az egzisztenciához kötött „veszélyes üzem” produkciót bátorítja. Nem azt a nagyon is kacskaringós, szakadékok felett átegyensúlyozó utat (és az arról szóló jelentést), amelyet a művész a saját azonossága nyomában küzd végig. Hogy autentikussá (és megbékéltté) váljon a folyamatban önmagával, amelyben elnyeri a megvilágosító tudást, hogy mely az a munka, amelynek az elvégzésére született, s mi az az igazság, amelynek a felfedezése, kimondása csakis rá vár. Ez a modell legalább háromezer éves hagyományra támaszkodik – a mintát és mértéket teremtő Ó- és az Újszövetség irodalomként is olvasható szövegei erről tanúskod-

nak. Csak a legújabb közelmúlt tért (tévelyedett) el erről az alapzatról: s tette az irodalom kiindulópontjául az olvasmányokat variáló ún. szövegirodalmat. Mintegy, ha nem mersz/tudsz szembenézni sorsoddal, rejtezz el a szövegben alapon.

Röhrig Gézát azonban a sorsa és szerencséje – szerencse... abban az értelemben, ahogy Kertész Imrének az Auschwitz-tapasztalat volt a művészi szerencséje – a létszakma gyakorlásába verte, már születése körülményeiben, sőt: már jóval azelőtt is. Ezzel próbál azonosulni a megannyi mérlegecskével felszerelt bonyolult rendszerben, amely az egzisztenciális élet és a belőle kinyerhető mű hívásai között ingázik.

Amikor megkérdeztem tőle hosszú évek után, személyes találkozásaink alkalmával, 2006 őszén, végighallgatva a New York-i éveit (rém)regényét, hogy miért vállalja ezt a sorsot, ezt felelte: „Egy soromat sem tekinthetném autentikusnak, ha én, az egykori állami gondozott egész a fizikai létem határáig nem tennék meg mindent, hogy a gyerekeimnek élő, eleven apja legyen.”





(Persze ebben a New Yorkba vetettségben sokkal több, kiszántott és most sodródó, gyökér, történet-fonál lebeg és munkál. Mely regényt Gézának fel kell fakasztania magából, mert csak ez a felfedezés-rögzítés terápia „szabadít meg a haláltól”. Ezt várjuk tőle önző olvasóiként is.)

Az irodalomnak ez az oly (élet)veszélyesen autentikus és marginális felfogása nemcsak megrendítő, de egyben konzervatív is. Régen kiment a divatból, s lassan az emlékezetből is. Mementó létezése (egy Röhrig Géza nevű költő élete) igencsak zavaró a mai italmérésben – hi-

szen ha széles körben és értékelten létezhetne, megkérdőjelezné az autenticitás-hiányos életek és reprezentációik legitimitációját.

Azonban az önmagával autentikus élet és mű, a maga poklot járt dudásságában akkor is reményt keltő, ha ez az emberi és irodalmi tartás nemcsak az idejét, de létét is múlta. Ezért ünnepeljük (önmagunkat is) bátorító aggodalommal a pálya (év)fordulóját, mint az effajta önazonosságért megfizetendő magatartásért – remélhetően még jó darab ideig folyósított – előleget.

KÉP ÉS SZÖVEG: KÓBÁNYAI JÁNOS

